

Undantag från det finanspolitiska ramverket för stöd till Ukraina bör ske i brett politiskt samförstånd

Regeringen meddelade den 22 maj att den i en överenskommelse med Sverigedemokraterna beslutat om stöd till Ukraina på 75 miljarder kronor och att detta inte ska tränga ut offentliga investeringar eller nödvändiga reformer i Sverige. I praktiken innebär det att Ukrainastödet undantas från det finanspolitiska ramverket. Det finanspolitiska rådet har inga invändningar mot detta stöd i sak, tvärtom är alla rådets ledamöter för ett ökat stöd till Ukraina. Men ärendets hantering väcker frågor om tillämpningen av ramverket. Ett undantag av detta slag bör likt andra förändringar i ramverket beslutas i brett politiskt samförstånd. Beslut om undantag från ramverket utan samförstånd kan bli prejudicerande och urholka ramverkets styrande funktion.

Finanspolitiska ramverket baseras på en bred politisk överenskommelse

Det finanspolitiska ramverket är ett resultat av en bred parlamentarisk överenskommelse som uppdaterades senast 2019. Nuvarande ramverksperiod sträcker sig till 2026 och en parlamentarisk utredning analyserar just nu vad som vore lämpliga nivåer på saldomål och skuldankare för perioden 2027–2034. De åttaåriga ramverksperioderna och den breda politiska förankringen är avgörande för finanspolitikens trovärdighet.

Huvudregeln är att inga utgifter eller inkomster ska undantas

Saldomålet är en central del i ramverket och ska inkludera alla offentliga utgifter och inkomster. Det gäller även utgifter som inte har någon direkt påverkan på svensk ekonomi, t.ex. bistånd av olika slag, eftersom dessa likt andra utgifter påverkar den offentliga skuldsättningen. I uppföljningen av saldomålet exkluderas ibland s.k. engångseffekter när det är tydligt att en extraordinär händelse endast påverkar saldot ett enskilt år.

Det kan finnas skäl att undanta Ukrainastöd från ramverket

Även om det finns ett stort värde i att inte göra undantag under en fastlagd ramverksperiod, bör det inte uteslutas. Sverige kan utnyttja den trovärdighet som flera decenniers budgetdisciplin har byggt upp för att anpassa tillämpningen av ramverket när betydande förutsättningar förändras. Behov av stöd till Ukraina förutsågs naturligen inte när ramverket lades fast för perioden 2019–2026. Samtidigt är det inte självklart att hantera Ukrainastöd med högre skuldsättning. I praktiken innebär det ökade kostnader för kommande generationer. Det skulle kunna vara motiverat om kostnaderna med stor säkerhet blir tillfälliga. Men det förefaller högst osäkert; är det verkligen troligt att kommande generationers kostnader för säkerhetspolitik i bred bemärkelse kommer att vara lägre än våra?

Ett undantag från ramverket bör beslutas i brett politiskt samförstånd

Ukrainastöden kommer att påverka statsbudgeten flera år framöver och hur stora stöden kan komma att bli är inte möjligt att förutspå idag. Det är en politisk fråga om denna typ av budgetpåfrestning helt eller delvis ska skuldfinansieras och därmed även bäras av framtida skattebetalare. Om regeringen anser att dessa stöd ska undantas från ramverket bör den eftersträva en bred politisk samsyn. Regeringen och oppositionen behöver komma överens om hur undantaget ska implementeras. En sådan praxis förhindrar att begränsade majoriteter i riksdagen beslutar om nya undantag från ramverket. På så sätt kan ramverkets trovärdighet kombineras med ändamålsenlig flexibilitet till förändrade omständigheter.

Principerna för undantag från ramverket bör också mot ovanstående bakgrund diskuteras och tydliggöras av den parlamentariska kommitté som arbetar med det finanspolitiska ramverket.

Kontakt för intervju:

Niklas Frank, senior utredningsekonom, 08-453 59 44.